

ResearchGate. (n.d.). *Інтерактивні технології як засіб підвищення ефективності навчання*. Mountain School of Ukrainian Carpaty. <http://dx.doi.org/10.15330/msuc.2020.23.128-132>

Мопон. (n.d.). *Використання інтерактивних технологій навчання на уроках в початковій школі*. <https://www.mopon.kr.ua/vykorystannia-interaktyvnykh-tekhnoloh/>

Всеосвіта. (n.d.). *Доповідь «Впровадження інтерактивних методів навчання на уроках»*. <https://vseosvita.ua/library/embed/0100dlr7-73e1.doc.html>

Гуржій, А., Радкевич, В., & Пригодій, М. (2023). Підвищення якості підготовки майбутніх фахівців із використанням віртуальних навчальних комплексів. *Нові технології навчання*, (97), 42–50. <https://doi.org/10.52256/2710-3560.97.2023.97.05>

Сльникова, О. В. (2001). Інтерактивні методи навчання, їх місце у класифікації педагогічних інновацій. *Імідж сучасного педагога*, 3–4(14–15), 71–74.

Всеосвіта. (n.d.). *Впровадження освітніх інтерактивних технологій в навчальний процес*. <https://vseosvita.ua/library/embed/01000yku-7f61.docx.html>

Пометун, О. І., & Пироженко, Л. В. (2003). *Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання* (О. І. Пометун, ред.). А.С.К.

— 00 —

УДК 37.014.5:378.1

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Наталія Волошина,
Майстер виробничого навчання
ДНЗ «Хмельницький центр професійно-
технічної освіти сфери послуг»,
м. Хмельницький,
<https://orcid.org/0009-0006-6994-7149>
e-mail: voloshina0379@gmail.com

Людмила Баган,
Майстер виробничого навчання
*ДНЗ «Хмельницький центр професійно-
технічної освіти сфери послуг»,*
м. Хмельницький,
<https://orcid.org/0009-0003-4316-1795>
e-mail: ludmilabagan@gmail.com

Анотація. Реалізація компетентнісного підходу у навчально-виробничому процесі на сьогоднішній день є одним із основних напрямів модернізації змісту професійної освіти. Цифрова трансформація освіти підкреслює важливість реалізації основних принципів компетентнісного підходу. Вважаємо, що однією з ключових якостей, яка допоможе майбутнім кваліфікованим робітникам успішно адаптуватися до нових соціальних та виробничих умов, є високий рівень цифрової компетентності. Актуальність розвитку цифрової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників очевидна, оскільки це дозволить ефективно забезпечувати потреби сучасної промисловості, а також збільшувати конкурентоспроможність майбутніх фахівців на ринку праці. Наразі, розвиток цифрової компетентності необхідним елементом в освітньому процесі будь-якого закладу професійної освіти.

Ключові слова: інформаційні технології, інформаційні технології навчання, заклад професійної (професійно-технічної) освіти, майбутні кваліфіковані робітники сфери обслуговування.

DEVELOPMENT OF DIGITAL COMPETENCE OF FUTURE QUALIFIED SERVICE WORKERS

Natalia Voloshyna,
*Khmelnytskyi Center for Vocational and
Technical Education in the Service Sector,*
Khmelnytskyi

Liudmyla Bahan,
*Khmelnytskyi Center for Vocational and
Technical Education in the Service Sector,*
Khmelnytskyi

Abstract. The implementation of a competency-based approach in the educational and production process is currently one of the main directions of modernization of the content of vocational education. The digital transformation of education emphasizes the importance of implementing the basic principles of the competency-based approach. We believe that one of the key qualities that will help future qualified workers successfully adapt to new social and production conditions is a high level of digital competence. The relevance of developing digital competence in future qualified workers is obvious, since this will allow us to effectively meet the needs of modern industry, as well as increase the competitiveness of future specialists in the labor market. Currently, the development of digital competence is a necessary element in the educational process of any vocational education institution.

Keywords: information technologies, information technologies for training, institution of professional (vocational and technical) education, future qualified service sector workers.

Сучасне цифрове суспільство вимагає якісної підготовки висококваліфікованих кадрів, зокрема кваліфікованих робітників, які повинні не лише знати про цифровізацію, а й уміти використовувати її можливості у процесі навчання та в майбутній професійній діяльності. Особлива увага приділяється підготовці кадрів з цифрових навичок та цифрових компетентностей, підвищенню рівня цифрової грамотності населення, зокрема працездатних осіб, громадян похилого віку, малозабезпечених сімей, осіб з інвалідністю, інших вразливих груп населення, в умовах розвитку цифрової економіки та цифрового суспільства. У 2021 році була прийнята Концепція розвитку цифрових компетентностей та затверджений план заходів з її реалізації, метою якої є визначення пріоритетних напрямів і основних завдань з питань розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей.

Для виконання деяких завдань Концепції розроблено проєкт Концепції цифрової трансформації освіти і науки до 2026 року, яка описує комплексне системне стратегічне бачення цифрової трансформації цих сфер та відповідає принципам державної політики цифрового розвитку, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. №56, а також пріоритетним напрямам та завданням (проєктам) цифрової трансформації до 2023 року, схваленим

розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 року № 365-р.

Інтенсивний процес цифровізації системи освіти сприяє створенню нового освітнього середовища, що відзначається інформаційним розвитком суб'єктів освітнього процесу, заохочення їх до участі в принципово новому виді педагогічної взаємодії, що ґрунтується на компетентнісному, особистісному та діяльнісному підходах. Це призводить до оновлення традиційних методів навчання та джерел інформації, змінює роль педагога в освітньому процесі, вимагає наявності високого рівня сформованості цифрової компетентності. Зміна ролі педагога у процесі цифровізації освіти підвищує вимоги до інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників. Жалдак М. висловлює думку, що «...комп'ютери з програмним забезпеченням і телекомунікаціями є лише засобами освітньої діяльності. Ефективність і результативність навчально-пізнавальної роботи учнів залежать від обізнаності та майстерності педагога» (Жалдак, 2011). Використання цифрових технологій вимагає перебудови педагогічної діяльності, але цей процес для викладачів супроводжується певними проблемами, що свідчить про те, що більшість суб'єктів освітнього процесу не мають зрілої, усвідомленої позиції щодо нових форм навчання, недостатньо володіють інформаційно-комунікаційною компетентністю та здатністю її застосування у майбутній професійній діяльності.

Проблема набуття та розвитку цифрової компетентності у майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування стає особливо актуальною в епоху розвитку цифровізації, інтенсивного застосування цифрових технологій в освіті, виробництві та сфері послуг. Значення цифрової компетентності у професійній діяльності для майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування передбачає оволодіння здатностями орієнтуватися в інформаційному просторі, вміннями знаходити необхідну інформацію й оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства. Для прикладу розглянемо значення розвитку цифрової компетентності для майбутніх кваліфікованих робітників, які навчаються за групою професій «Кухар. Офіціант. Бармен» (Міністерство освіти і науки України, 2017; 2020; 2021).

У змісті професійних стандартів з професій «Кухар», «Офіціант», «Бармен» зазначено про ключові компетентності, якими працівник має володіти, зокрема: «КК7. Цифрова компетентність».

Відповідно до стандартів П(ПТ)О з професій «Кухар», «Офіціант», «Бармен», здобувачі професії «Кухар» повинні оволодіти складовими цифрової компетентності, а саме:

«знати інформаційно-комунікаційні засоби, способи їх застосування; способи пошуку, збереження, обробки та передачі інформації у професійній діяльності;

використовувати інформаційно-комунікаційні засоби; здійснювати пошук інформації, її обробку, передачу та збереження у професійній діяльності» (Міністерство освіти і науки України, 2020).

Здобувачі професії «Офіціант» повинні оволодіти складовими цифрової компетентності, яка входить до загальнопрофесійних компетентностей (ЗПК-3. Оволодіння основами інформаційних технологій). А саме, вони повинні:

«знати: системи автоматизованого керування закладами ресторанного господарства; автоматизоване робоче місце офіціанта, його технічне та програмне забезпечення;

уміти: користуватися автоматизованою системою типу RKeeper; проводити замовлення та розрахунки за допомогою електронних контрольних-касових систем відповідно до встановленого програмного забезпечення» .

Здобувачі професії «Бармен» повинні оволодіти складовими цифрової компетентності, яка є ключовою компетентністю загальнопрофесійного блоку (3. Інформаційно-комунікаційна компетентність), а саме:

«знати: основні поняття про інформацію та інформаційні технології; програми створення текстових і графічних документів; мультимедійні технології, загальні відомості про Internet, електронну пошту та телеконференції; системи автоматизованого керування закладами ресторанного господарства; автоматизоване робоче місце бармена, його технічне та програмне забезпечення;

уміти: працювати з інформаційно-довідковими системами та електронними бібліотеками; розробляти фірмовий стиль, створювати презентації; здійснювати пошук статистичної інформації в мережі Internet; користуватися автоматизованою системою типу R-Keeper; проводити замовлення та розрахунки за допомогою електронних контрольних-касових систем» (Міністерство освіти і науки України, 2017).

Внаслідок аналізу дослідження А. Козака, яке стосується формування професійної компетентності майбутніх майстрів

ресторанного обслуговування, ми визначаємо, що випускники цієї професії повинні володіти рядом додаткових умінь. До них належить вміння застосовувати базові комп'ютерні знання у професійній діяльності, включаючи розуміння пристроїв введення-виведення даних. Також важливо володіти програмами для архівування файлів, антивірусними програмами та проводити електронне листування. Окрім того, необхідне вміння організовувати колективну роботу в мережі, експлуатувати автоматизоване робоче місце та використовувати різноманітне програмне забезпечення (MS Word, MS Excel та ін.). Оволодіння інформаційними та комунікаційними технологіями для ефективного управління обслуговуванням у режимі онлайн, а також для резервації місць та замовлення меню через спеціалізовані сервіси (Stolik.ua, EatSMART.ua та ін.), становлять необхідну складову сучасної професійної підготовки (Козак, 2017).

Отже, очевидно, що знання, закладені у професійних стандартах, є загальними і потребують значного уточнення та розширення під час професійної підготовки. Майбутні кваліфіковані робітники у сфері обслуговування, які не володіють базовими цифровими компетентностями, постійно будуть залежати від більш досвідчених користувачів, що суттєво ускладнює їх професійну діяльність, особливо у ролі організаторів, наставників, менеджерів, звітних осіб тощо (Пригодій et al., 2019).

Проблема розвитку цифрової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування має три ключові аспекти. *Перша складова* охоплює організаційні питання, пов'язані з розвитком цифрової компетентності протягом навчального процесу, включаючи визначення термінів навчання та кількості годин, призначених на вивчення предмету «Інформаційні технології» (для кухарів на вивчення цього предмета надається 12 год).

У сучасному контексті визначено, що безперервне навчання та самостійне освоєння нових знань повинні адаптуватися до впровадження передових цифрових технологій. Ця необхідність вимагає формування відповідних цифрових компетентностей, які стануть ключовими для подальшого застосування випускниками у виробничому середовищі.

Отже, у процесі професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування важливо акцентувати увагу на засвоєнні знань, умінь та навичок, що сприяють формуванню цифрової компетентності. Крім того, необхідно створювати умови для

задоволення їхніх індивідуальних потреб у постійному оновленні та модернізації фахових знань, а також розвивати цифрової компетентності у самоосвіті та навчанні протягом усього життя (Пригодій, 2011).

Другий аспект проблеми розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування базується на різних рівнях технічного та програмного забезпечення заклад професійної (професійно-технічної) освіти. Ураховуючи різні кваліфікаційні рівні педагогічних працівників і рівень сформованості їхніх компетентностей, важливим визнається пошук нових форм і методів навчання, що відповідають особливостям кожного закладу. Ці аспекти слід враховувати при розробці змісту курсів підвищення кваліфікації для педагогічного персоналу.

Третій аспект цієї проблеми обумовлений готовністю педагогічних працівників та учнів до використання цифрових технологій у навчальному процесі. Важливим є визначення рівня психологічної готовності до використання технологій для навчання, оцінка їх ознайомленості з останніми розробками, спрямованими на підтримку професійної діяльності. Також необхідно враховувати наявність необхідних навичок для роботи з комп'ютером. Це визначає не лише вибір змісту навчальних програм, але й максимальне задоволення індивідуальних освітніх потреб всіх учасників навчального процесу.

У сучасному світі кожен учень має відчувати необхідність в застосуванні цифрових технологій у своїй майбутній професійній діяльності. Ці технології відкривають нові шляхи у професійному розвитку, де основним завданням є не тільки засвоєння знань, але й розвиток творчого мислення, формування самостійних навичок пошуку, аналізу та оцінки інформації. Впровадження цифрових технологій надає можливість здійснювати цей процес демократично, дозволяючи користувачам обирати інструменти для пошуку, обробки і використання потрібної інформації.

Тому важливо акцентувати увагу на розвитку цифрової компетентності у майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування. Це містить у собі здатність особистості:

- розуміти і розсудливо використовувати різні цифрові технології для успішного вирішення завдань у професійній та повсякденній сферах;
- створювати інформаційні моделі та досліджувати їх,

користуючись цифровими інструментами;

- оцінювати процес та результати технологічної діяльності.

Під час впровадження компетентнісного підходу у навчання майбутніх кваліфікованих робітників у сфері обслуговування важливо акцентувати увагу на інформаційно-комунікаційній компетентності. Ця компетентність є важливою складовою ключових навичок і взаємодоповнює професійну компетентність.

Вона визначає:

- здатність майбутнього фахівця успішно розв'язувати професійні завдання, використовуючи сучасні цифрові інструменти та методології;

- стійку, особистісну характеристику, що віддзеркалює фактичний рівень освіти в області використання цифрових засобів у професійній сфері;

- специфічний спосіб організації майбутньої професійної діяльності, який надає працівникові можливість адекватно оцінювати виробничі ситуації та приймати результативні рішення за допомогою цифрових технологій.

Крім того, використання цифрових технологій має значні можливості для розвитку комунікативних навичок учасників освітнього процесу. Це формує їхні інформаційні вміння та особливий стиль спілкування, який базується на мотивованому відборі інформації та етикеті електронного спілкування.

Процес розвитку цифрових навичок у майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування залежить від кількох умов: розвитку інтелектуальних і професійних мотивів формування потреб у інформації та їх особистісних виявів (цілей, інтересів, прагнень) у мотиваційній сфері особистості; створення об'єктивних психолого-педагогічних умов для розвитку цифрової компетентності та цифрової культури у студентів; схвалення широкого використання цифрових технологій у процесі теоретичної та практичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; співробітництво та координація між навчально-методичними підрозділами та викладацькими колективами заклад професійної (професійно-технічної) освіти є ключовими аспектами для створення єдиного інформаційно-освітнього простору.

Усі педагогічні працівники заклад професійної (професійно-технічної) освіти повинні усвідомлювати свою роль у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників до роботи в цифровому суспільстві. Тому кожен викладач повинен внести свій вклад у

розвиток цифрової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників. Це можливо досягти лише через постійну роботу над професійним зростанням та власним вдосконаленням.

Отже, враховуючи великий потенціал сучасних цифрових технологій та їх швидкий розвиток, який обумовлений постійним вдосконаленням апаратного та програмного забезпечення, необхідно спрямовувати процес навчання майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування на систематичне, широкомасштабне та випереджувальне формування і розвиток цифрової компетентності. Треба виховувати у кожного учня бажання та готовність до постійного самовдосконалення в галузі цифровізації.

Це також наголошує на значущості визначення та обґрунтування педагогічних умов і створення моделі розвитку цифрової компетентності у майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування.

У виробництві та сфері освіти з'являються нові тенденції, технології та знання. Тому є необхідність систематичного підвищення цифрової компетентності серед майбутніх кваліфікованих робітників. Це передбачає створення умов для оволодіння оновленими фаховими знаннями та розвитку цифрової компетентності шляхом самоосвіти та навчання протягом усього життя. Аналізуючи стандарти професійної (професійно-технічної) освіти для групи професій «Кухар. Офіціант. Бармен» і враховуючи особливості підготовки майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування, виявлено, що основні аспекти цифрової компетентності недостатньо враховані у змісті навчання.

Основними рисами розвитку цифрової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування є усвідомлене застосування цифрових технологій під час вивчення теоретичних та практичних аспектів професійної підготовки. Також важливим є рівень інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів, що безпосередньо впливає на процес навчання та формування цифрових навичок учнів.

Активне застосування цифрових технологій у всіх сферах людської діяльності, включаючи освіту, призводить до визначення інформаційно-комунікаційної компетентності як важливої частини ключових навичок майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування.

Перехід до компетентнісного підходу в освіті потребує переосмислення мети, цілей та результатів навчальної діяльності. Ці цілі спрямовані спонукання майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування до володіння високим рівнем цифрової компетентності.

Всі компоненти цифрової компетентності виявляють взаємозалежність і взаємовплив, як частини цілісної системи. Цифрова компетентність майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування може бути розвинута на низькому, достатньому та високому рівнях.

Список посилань

Жалдак, М. І. (2011). Система підготовки вчителя до використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*, 11, 3–15. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_2_2011_11_3

Козак, А. Р. (2017). Сучасна структура професійної компетентності майбутніх майстрів ресторанного обслуговування. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*, 14, 86–93.

Кабінет Міністрів України. (2021). *Концепція розвитку цифрових компетентностей*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#n13>

Міністерство освіти і науки України. (2021). *Стандарт П(ПТ)О 5122 «Кухар»*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2021/11/18/Standart-Kukhar.18.11.pdf>

Міністерство освіти і науки України. (2020). *Стандарт П(ПТ)О 5123 «Бармен»*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2020/10/30/Barmen.doc>

Міністерство освіти і науки України. (2017). *Стандарт П(ПТ)О 5123 «Офіціант»*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2017/08.02%20-1/ofitsiant.doc>

Пригодій, М. А. (2011). Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів технологій до профільного навчання учнів. *Вища освіта України*, 1(3), 388–395.

Пригодій, М. А., Гуржій, А. М., Липська, Л. В., Гуменний, О. Д., Зуєва, А. Б., Кононенко, А. Г., Прохорчук, О. М., & Белан, В. Ю. (2019). *Методичні основи розроблення SMART-комплексів для підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти*. Полісся. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720268>

Титаренко, І. (2007). Підвищення інформаційної компетентності викладачів навчальних закладів. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, 1–2, 118–12.

— 00 —

УДК 37.091.3:004

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ГАЛУЗІ «АВТОМОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТ»

Ірина Волошинова,

*Викладачка інформатики, математики та
інформаційних технологій Регіонального
центру професійної освіти ім. О.С. Єгорова,
м. Кропивницький,
e-mail: irinavoloshinova02@gmail.com*

Наталія Жеребенко,

*майстер виробничого навчання з професії
«Слюсар з ремонту колісних транспортних
засобів. Монтувальник шин»,
Регіонального центру професійної освіти ім.
О.С. Єгорова, м. Кропивницький,
e-mail: jerebenko-natali@rcpto.kr.ua*

Анотація. У статті досліджується ефективність застосування цифрових платформ у професійній підготовці кваліфікованих робітників галузі «Автомобільний транспорт». На основі результатів експерименту, проведеного на базі Регіонального центру професійної освіти ім. О.С. Єгорова, оцінюється вплив цифрових інструментів на